

TÜRKİYE LİMAN İŞLETMECİLERİ DERNEĞİ

Yayın No:7

TÜRK LİMANCILIK SEKTÖRÜ RAPORU

2012

TÜRK LİMANCILIK SEKTÖRÜ RAPORU 2012

HAZIRLAYANLAR:
Türkiye Liman İşletmecileri Derneği
ve
Dokuz Eylül Üniversitesi Denizcilik Fakültesi
Soner ESMER ve Ersel Zafer ORAL

2012

ÖNSÖZ

Türkiye Liman İşletmecileri Derneği'nce düzenli olarak yayınlanan "Türk Limancılık Sektörü Raporu" yayınlanmaya başladığı 2007 yılından bu yana denizcilik alanında faaliyet gösteren tüm tarafların önemli bilgi ve veri kaynağı olmuştur. Özel sektörden kamu kurumlarına, liman yatırımcılarından liman işletmecilerine kadar geniş bir kesimin çalışmalarında yol gösterici bir rehber olan TÜRKLİM Sektör Raporu her sayısında ele aldığı özgün bir konu ile denizcilik sektöründeki önemli bir boşluğu doldurmaktadır.

Bu yıl yayınlanan TÜRKLİM Sektör Raporu 2012 dört bölüm olarak kurgulanmıştır. İlk bölümde Dünya ekonomisinde, ticaretinde ve limanlarındaki gelişmeler ele alınmıştır. İkinci bölümde Türk limancılık sektöründeki gelişmeler, limanlarımızda gerçekleşen yük hacimlerinin analizi ve yorumları ile verilmiştir. 2023 yılı dış ticaret hedeflerinin "gerçekleşmesi durumunda" limanlara oluşacak yük talebinin Türk limancılığına olan etkisi üçüncü bölümde değerlendirilmiştir. Dördüncü ve son bölüm limanlarımızın öncelikli olarak sorunlarının tartışıldığı Türk limancılık sektörünün yapısıdır.

Dünya ekonomisinde 2009 yılında yaşanan küresel krizin ardından 2010 yılında yaşanan hızlı büyüme 2011 yılından sonra hız kesmiştir. Küresel krizin ardından geçen üç yıl Dünya ekonomisinde yaşanan kayıpları henüz telefi edememiştir. TÜRKLİM Sektör Raporu 2012'de Dünya ekonomisi ve ekonomik gelişmelerin limanlara olan etkisi ayrıntıları ile analiz edilmiştir. Analiz sadece Türkiye limanlarını değil dünyanın önemli limanlarını ve Türkiye'ye yakın coğrafyada yer alan limanları da içermektedir.

Türkiye, 2010 yılında 348.6 milyon ton ile Avrupa ülkeleri içinde deniz yoluyla yapılan ticarete en fazla yük elleçleyen beşinci ülke olurken, 2011 yılında Türkiye'de faaliyet gösteren tüm limanlarda yükleme boşaltma faaliyetleri bir önceki yıla göre % 4,2 artış göstererek 363.3 milyon tona ulaşmıştır. Raporunda 2010 ve 2011 yılında Türkiye limanlarındaki gelişmeler yük bazında ayrı ayrı değerlendirilerek Türk limancılık sektörüne ilişkin kapsamlı değerlendirmeler yapılmıştır. Raporunda ayrıca 500 milyar dolar ihracat ve 700 milyar dolar ithalat olarak belirlenen 2023 yılı dış ticaret hedeflerinin gerçekleşmesi durumunda limanlardaki yük trafiğine etkilerinin değerlendirildiği bir bölümün yanı sıra limancılık sektörünün sorunları ve sektörün gelişmesini sağlayacak temel uygulamalar da ele alınmıştır.

TÜRKLİM Sektör Raporu 2012'nin hazırlanmasında desteğini esirgemeyen tüm liman işletmelerine ve raporun yazımında emeği geçenlere teşekkür eder, "Türk Limancılık Sektörü Raporu 2012"nin Türk limancılığına katkıda bulunmasını temenni ederiz.

Türkiye Liman İşletmecileri Derneği

Ekim 2012

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ	3
İÇİNDEKİLER	5
TÜRKİYE LİMAN İŞLETMECİLERİ DERNEĞİ	6

BÖLÜM 1

2011 YILINDA DÜNYA EKONOMİSİNDE, TİCARETİNDE VE LİMANLARINDAKİ GELİŞMELER

1.1. Dünya Ekonomisindeki Gelişmeler	13
1.2. Dünya Deniz Ticaretindeki Gelişmeler	20
1.3. Dünyanın Önemli Limanlarındaki Gelişmeler	29
1.4. Türkiye'nin Yakın Çevresindeki Limanlardaki Gelişmeler	32

BÖLÜM 2

TÜRK LİMANCILIK SEKTÖRÜNDEKİ GELİŞMELER

2.1. Yük Trafikindeki Gelişmeler	36
2.1.1. Kuru Yük Elleçlemelerindeki Gelişmeler	41
2.1.2. Konteyner Elleçlemelerindeki Gelişmeler	51
2.1.3. Sıvı Yük Elleçlemesindeki Gelişmeler	62
2.1.4. Tekerlekli Yük Elleçlemelerindeki Gelişmeler	65
2.1.5. Kurvaziyer Turizmindeki	69
2.16.2. Özel Sektör Yatırımları	69
2.16. Liman Kapasitesinde Beklenen Artışlar	69
2.16.1. Devlet Yatırımları	70

BÖLÜM 4

2023 YILI DIŞ TİCARET HEDEFLERİNİN LİMANLARDAKİ YÜK TRAFİĞİNE ETKİLERİNİN DEĞERLENDİRMESİ

4.1. Amaç, Kapsam Ve Yöntem	74
4.2. 2002-2011 Yılları Arasında Türk Dış Ticaretinin Gelişimi	74
4.3. 2011-2023 Yılı Dış Ticaret Gelişim Oranının Belirlenmesi	75
4.4. 2023 Yılı Yük Talep Tahmini	76
4.5. 2023 Yılı Liman Kapasite İhtiyacı	78
4.6. Sonuçlara İlişkin Genel Değerlendirme	79

Bölüm 5

TÜRK LİMANCILIK SEKTÖRÜNÜN YAPISI

5.1. Özel Sektör Limanlarının Belirlediği Sorunlar	81
5.2. Türkiye'de Limancılık Sektörünün Gelişmesini Sağlayacak Temel Uygulamalar	84

SONUÇLAR-ÖNERİLER	96
ŞEKİLLER LİSTESİ	99
TABLolar LİSTESİ	100
KAYNAKÇA	101
EK 1: ÜYE LİMANLAR	102

TÜRKİYE LİMAN İŞLETMECİLERİ DERNEĞİ (TÜRKLİM)

Özel limanların sorunlarına ortak çözümler aramaları, sorunlarını ortak bir dille ifade edip, sorunların aşılması için birlikte hareket etmeleri maksadıyla 1996 yılında kurulan ve zaman içerisinde yeni üyeler ile büyüyerek tüm Türkiye özel limanlarının tamamının temsil edildiği bir yapıya dönüşen TÜRKLİM günümüzde ulusal ve uluslararası kuruluşlarca tanınan, görüş sorulan saygın bir konuma gelmiştir.

TÜRKLİM'in 2012 yılı itibarı ile Türkiye çapında 53 üyesi bulunmaktadır. Kapasite ve yük hacmi dikkate alındığında Türkiye'deki limancılık sektörünün belirleyici gücü TÜRKLİM üyesi limanlardır. TÜRKLİM bu güne kadar sürdürdüğü tüm çalışmalarını Türk özel sektör limancılığının tek ve en büyük gücü olmanın sorumluluğu içerisinde yürütmektedir.

TÜRKLİM şimdiye kadar;

- Türkiye ve dünyada deniz ticareti ve limancılık alanındaki tüm gelişmelerin yakından takip edilerek üyelerinin bilgilendirilmesi,
- İlgili kamu kurum ve kuruluşları ile özel sektör limancılığının koordinasyonun sağlanması, bu kurumların talep etmesi durumunda istenen konu hakkında bilgi ve görüş verilmesi,
- Limancılık sektöründeki gelişmeleri konusunda üye limanları bilgilendirmek amacı ile çalıştay ve toplantılar düzenlenmesi, yayın ve sektör raporu hazırlanması,
- Mevzuat değişikliklerinin ve uygulamalarının yakından takip edilerek üye liman işletmelerinin anında bilgilendirilmesi,
- Hazırlanan mevzuat taslaklarının takip edilmesi ve üye liman işletmelerinin taslak mevzuat üzerindeki sektörel ve kamu yararına değişiklik tekliflerini toplayarak ilgili birimlere ulaşımının sağlanması,

şeklinde özetlenebilecek temel faaliyetlerinin yanı sıra 2008 yılından itibaren kendi sektörüne yön veren ve çalışanlarını eğiten ve belgelendiren bir kuruluş olma yolundaki çalışmaları devam etmektedir.

Standartlara uymak üretkenlik, güvenlik ve ekonomik başarıdaki gelişmelerle el ele gitmektedir. Uluslararası rekabet kurallarına uygun hizmet sunan Türk limanlarının da bu gelişmelerin dışında kalmaları da mümkün değildir. Deniz ticaretinin ayrılmaz bir parçası olan limanlar son yirmi yılda hızlı bir gelişme kaydetmiş gerek sayı gerek kapasite gerekse hizmet kalitesi açısından dış ticaretimizin en önemli desteği haline gelmiştir. Limancılıkta özel sektörün payının artması, limanların temel felsefesinde değişime neden olmuş, limanlarda sadece hizmeti değil, verilen hizmet kalitesini de ön plana çıkarmıştır.

TÜRKLİM bir yandan, bu alanda eğitim veren meslek lisesi, meslek yüksek okulu ve üniversitelere yakın işbirliği içinde mevcut eğitimin kalitesini yükseltme çalışmalarına destek verirken öte yandan, eğitimin çıktılarının ulusal ve uluslararası düzeyde geçerli bir sistem içinde ölçülüp belgelendirilmesi için Mesleki Yeterlilik Kurumu'na kurulan Ulusal Yeterlilik Çerçevesi'nin liman sektörünü de içine alması için gönüllü çalışmalar yapmaktadır.

TÜRKLİM'in 2008 Mart ayında Limancılık İş kolunda Meslek Standartlarının hazırlanması konusunda Mesleki Yeterlilik Kurumu ile protokol imzalamış ve bu konuda yetkilendirilmiştir. Bilahare limancılıkla ilgili meslek yelpazesi hazırlanmış, 25 adet meslek tespit edilmiş ve Meslek Standardı çalıştaylarına başlanmıştır.

2012 yılı itibarıyla:

- LİMAN OPERASYON MÜDÜRÜ,
- LİMAN TERMİNAL ŞEFİ,
- AMBAR VE ANTREPO ŞEFİ,
- LİMAN RTG VE SSG OPERATÖRÜ,
- LİMAN CRS VE ECS OPERATÖRÜ,
- POMPA VE TANK SAHA OPERATÖRÜ,
- LİMAN PUANTÖRÜ ve
- MOBİL VİNÇ OPERATÖRÜ

meslek standartları TÜRKLİM tarafından hazırlanmış, Mesleki Yeterlilik Kurumu tarafından onaylanarak Resmi Gazetede yayınlanmıştır.

Ayrıca FORKLİFT OPERATÖRÜ, VARDİYA AMİRİ Standartları da hazırlanmış olup diğer sektörlerin bu standartlarla ilgili ortak noktalarının tespit edilmesi maksadıyla diğer sektörlerin çalışmaları beklenmektedir. Bu çalışmalara paralel olarak yine Mesleki Yeterlilik

Kurumu ile Eylül 2010 ayında bu kez hazırlanan limancılık standartlarına dayalı olarak Ulusal Yeterliliklerinin derneğimizce hazırlanması konusunda sözleşme imzalanmıştır.

Ulusal Yeterlilikleri çalışmalarına başlamadan önce Merkezi Finans ve İhale Birimi tarafından Türkiye’de Mesleki Yeterliliklerin oluşturulmasını desteklemek amacıyla Avrupa Birliği tarafından finanse edilen VOC-TEST Projesi Hibe Programı ilan edilmiştir. Bu gelişme üzerine “TÜRKLİM Kariyer-Port “ adı verilen bir proje hazırlanarak hibe programına başvurulmuş, proje uygun görülmüş ve 23.03.2011 tarihinde Merkezi Finans İhale Birimi ile sözleşme yapılarak projeye başlanmıştır.

TÜRKLİM Kariyer – Port Projesinin Hedefi:

TÜRKLİM tarafından meslek standartları hazırlanan ve MYK tarafından onaylanarak resmi gazetede yayımlanan meslek alanlarında hizmet verecek TÜRKAK ve MYK tarafından akredite olmuş sınav ve belgelendirme hizmeti veren bir Mesleki Yeterlik ve Belgelendirme Merkezi (KARİYER-PORT) kurmak ve işletmektir.

Projenin Hedef Grupları;

- Liman İşletmeleri: Proje kapsamında yapılacak çalışmalarda, iş ve zaman planını etkin biçimde uygulayabilmek için öncelikle TÜRKLİM’e üye liman işletmeleri ile birlikte çalışılacaktır.
- İlgili eğitim kurum ve kuruluşları (okul, üniversiteler):Tüm bu süreçte limanlar yanında proje iştirakçisi Asım Kocabıyık Meslek Yüksekokulu başta olmak üzere bu alanda faaliyet gösteren diğer MYO’lar, meslek liseleri ve üniversitelerin ilgili bölümleri ile işbirliği yapılacaktır.
- Liman iş kolunda çalışanlar: Projede liman çalışanları, meslek sahibi işsiz gençler ve bu alanda okuyan öğrenciler yer alacaktır. Proje kapsamında ayrıca; Proje Danışma Kurulunda (PDK) görev alma, yeterlik hazırlama, sınav soru bankası hazırlama, sınav komisyonlarında görev alma vb. yollarla limanlarda çalışan alan uzmanları ve insan kaynakları (İK) sorumluları proje çalışmalarına katılım ve katkı sağlayacaklardır.

Proje kapsamında yürütülecek faaliyetler, 7 iş paketi halinde planlanmıştır.

İŞ PAKETİ I: PROJE YÖNETİMİ VE KOORDİNASYON

**İŞ PAKETİ II: ULUSAL YETERLİKLERİN HAZIRLANMASI VE MYK'NIN
ONAYINA SUNULMASI**

**İŞ PAKETİ III: YAZILI VE PRATİK SINAV SORU BANKALARININ
GELİŞTİRİLMESİ**

İŞ PAKETİ IV: KARİYER-PORT MERKEZİNİN KURULMASI

İŞ PAKETİ V: DENEME SINAVLARININ YAPILMASI

**İŞ PAKETİ VI: TÜRKAK VE MYK'YA AKREDİTASYON BAŞVURULARININ
YAPILMASI**

İŞ PAKETİ VII: GÖRÜNÜRLÜK, YAYGINLAŞTIRMA, İLETİŞİM

TÜRKLİM Kariyer – Port Projesi ara sonuçları:

Mart 2013'te sona erecek projede iş paketi halinde planlanmış faaliyetler devam etmekte olup, bu kapsamda;

- Liman Vinç Operatörü (RTG ve SSG)
- Liman Saha İstif Makineleri Operatörü (CRS ve ECS)
- Liman Pompa ve Tank Saha Operatörü
- Vinç Operatörü (Liman Mobil Vinci (MHC), Sahil ve Gemi Vinçleri

Ulusal Yeterlilikleri hazırlanmış ve Mesleki yeterlilik Kurumu tarafından kabul edilmiş ve yayınlanmıştır. Liman Forklift Operatörü Ulusal yeterliliği yayınlanma aşamasındadır.

Yayınlanan bu yeterliliklere ait Yazılı ve pratik sınav soru bankalarının geliştirilmesi için Sınav Soru Bankası Yazma Ekibi kurulmuş ve eğitilmiş olup, yapılan çalıştaylar ile çalışmalara devam edilmektedir.

Limanlarımızda sadece hizmet değil, verilen hizmet kalitesinin de ön plana çıkması düşüncesinden hareketle, TÜRKLİM geçen sene aldığı ISO 9001:2008 Kalite Yönetim Sistemi belgesi yanı sıra bu yıl Kariyer Port Projesi kapsamında ISO 17024 (Personel Belgelendirmesi Yapan Kuruluşlar İçin Genel Şartlar) almak için çalışmalara başlanmıştır. Böylece sektördeki gelişmelerin dışında kalmamaya, üyelerine yeterli hizmetin yanı sıra kaliteli hizmet sunma yönündeki stratejisini devam ettirmektedir.

TÜRKLİM Üyesi Limanlar

- 1 AKÇANSA ÇİMENTO SAN. ve TİC. A.Ş.(AMBARLI)
- 2 AKÇANSA ÇİMENTO SAN.ve TİC.A.Ş.(ÇANAKKALE)
- 3 AKDENİZ KİMYA SAN.VE TİC.A.Ş. (NEMPORT)
- 4 AKPORT TEKİRDAĞ LİMAN İŞLETMESİ A.Ş.
- 5 AKSA AKRİLİK KİMYA SANAYİİ A.Ş.
- 6 AKTAŞ DIŞ TİCARET A.Ş.(AK-TAŞ)
- 7 ALTAŞ AMBARLI LİMAN TES. TİCARET A.Ş.
- 8 ALTINTEL LİMAN VE TERMİNAL İŞLETMELERİ A.Ş.
- 9 ASYA PORT LİMAN İŞLETMELERİ A.Ş.
- 10 AUTOPORT LİMAN İŞLETMELERİ A.Ş.
- 11 ÇELEBİ BANDIRMA ULUSLARARASI LİMANI İŞLETMECİLİĞİ A.Ş.
- 12 BATIÇİM BATI ANADOLU ÇİMENTO SANAYİİ A.Ş.
- 13 BODRUM YOLCU LİMANI İŞLETMELERİ A.Ş.
- 14 BORUSAN LOJİSTİK DAĞITIM DEPOLAMA TAŞIMACILIK VE TİC A.Ş.
- 15 DELTA PETROL ÜRÜNLERİ TİCARET A.Ş.
- 16 DP WORLD YARIMCA LİMAN İŞLETMECİLİĞİ A.Ş.
- 17 DİLER DEMİR ÇELİK END.VE TİC.A.Ş.
- 18 EGE GÜBRE SANAYİ A.Ş.
- 19 EGE LİMAN İŞLETMELERİ A.Ş.
- 20 EREĞLİ DEMİR VE ÇELİK FABRİKALARI T.A.Ş.(ERDEMİR)
- 21 EVYAP DENİZ İŞLETMECİLİĞİ LOJİSTİK VE İNŞAAT A.Ş.
- 22 FORD OTOMOTİV SANAYİ A.Ş.
- 23 GÜLLÜK LİMAN İŞLETMECİLİĞİ İNŞAAT TURİZM SANAYİ VE TİC.A.Ş.
- 24 GEMPORT GEMLİK LİMAN VE DEPOLAMA İŞLETMELERİ A.Ş.
- 25 İÇDAŞ ÇELİK ENERJİ TERSANE VE ULAŞIM SAN.A.Ş.
- 26 İDO İSTANBUL DENİZ OTOBÜSLERİ SAN.VE TİC.A.Ş.
- 27 IGSAŞ İSTANBUL GÜBRE SANAYİİ A.Ş.
- 28 İSKENDERUN DEMİR ÇELİK A.Ş. (İSDEMİR)
- 29 İSTANBUL ve DEMİR ÇELİK FABRİKALARI A.Ş.(EFESAN PORT)
- 30 KÖRFEZ GEMİ ACENTELİĞİ A.Ş.(ROTA)
- 31 KORUMA KLOR ALKALİ SAN.VE TİC. A.Ş.
- 32 KROMAN ÇELİK SANAYİ A.Ş.
- 33 KUMPORT LİMAN HİZMETLERİ ve LOJİSTİK SANAYİ ve TİCARET A.Ş.
- 34 LİMAK BATI ÇİMENTO SANAYİ VE TİCARET A.Ş.
- 35 LİMAK İSKENDERUN ULUSLAR ARASI LİMAN İŞLETMECİLİĞİ A.Ş.
- 36 LİMAŞ LİMAN İŞLETMECİLİĞİ A.Ş.
- 37 MARDAŞ MARMARA DENİZ İŞLETMECİLİĞİ A.Ş.
- 38 MARPORT LİMAN İŞLETMELERİ SANAYİ ve TİCARET A.Ş.
- 39 MARTAŞ MARMARA EREĞLİSİ LİMAN TESİSLERİ A.Ş.

TÜRKLİM Üyesi Limanlar

- 40** MERSİN ULUSLARARASI LİMAN İŞLETMECİLİĞİ A.Ş.
- 41** MMK ATAKAŞ METALLURJİ SANAYİ TİCARET VE LİMAN İŞLETMECİLİĞİ A.Ş.
- 42** NUH CİMENTO SAN.A.Ş.
- 43** OPET (TBS) PETROLCÜLÜK A.Ş.
- 44** ORTADOĞU ANTALYA LİMAN İŞLETMELERİ A.Ş.(PORT AKDENİZ)
- 45** PARK DENİZCİLİK HOPA LİMAN İŞLETMELERİ A.Ş.
- 46** PETKİM PETROKİMYA HOLDİNG A.Ş.
- 47** POLİPORT KİMYA SANAYİ VE TİCARET A.Ş.
- 48** RODA LİMAN DEPOLAMA ve LOJİSTİK İŞLETMELERİ A.Ş.
- 49** SAMSUN ULUSLARARASI LİMAN İŞLETMECİLİĞİ A.Ş.
- 50** SOLVENTAŞ TEKNİK DEPOLAMA A.Ş.
- 51** TOROS TARIM SANAYİ VE TİCARET A.Ş.(SAMSUN)
- 52** TOROS TARIM SANAYİ VE TİCARET A.Ş.(CEYHAN)
- 53** YILPORT KONTEYNER TERMİNALİ VE LİMAN İŞLETMELERİ A.Ş.